
KWALITEITSNORMEN
OPLEIDING EN REGISTRATIE
REIZIGERSGENEESKUNDIGE
EN
REIZIGERSGENEESKUNDIG HUISARTS

2007

INHOUD

1. Inleiding	3
2. Doelgroep	3
3. Uitgangspunten	3
4. Opleidingstraject	4
4.1. Doelstellingen van het opleidingstraject	4
5. Registratie	5
5.1. Voorwaarden voor registratie als reizigersgeneeskundige	5
5.2. Voorwaarden voor registratie als reizigersgeneeskundig huisarts	6
6. Toetsing en certificering van opleidingen nascholingen	6
7. Kwaliteitsnormen opleidingen en nascholing	7
7.1. Normen met betrekking tot de basisopleiding	7
7.2. Normen met betrekking tot de nascholing	8

---

1 Inleiding

In het kader van de Brede Werkgroep Reizigersadviesing heeft een kwaliteitswerkgroep normen opgesteld voor opleiding en nascholing van artsen die gezondheidsadviezen geven aan reizigers. Dit document geeft deze kwaliteitsnormen weer, als ook de voorwaarden waaraan opleidingen en nascholingen moeten voldoen om gecertificeerd te kunnen worden. Tevens worden het opleidingstraject en de registratie van reizigersgeneeskundige (huis)artsen beschreven. De huidige toetsingscommissie van de Brede Werkgroep Reizigersadviesing is het KwaliteitsConsilium.

Er wordt binnen het opleidingstraject (en derhalve ook bij de registratie) onderscheid gemaakt tussen (huis)artsen die leiding geven aan een instelling en/of meerdere reizigeradviseurs superviseren, de zgn. 'reizigersgeneeskundige' en huisartsen die reizigersadviesing in hun praktijk uitvoeren, de zgn. 'reizigersgeneeskundig huisarts'. Als in dit document gesproken wordt over reizigersgeneeskundig (huis) arts worden beide groepen samen bedoeld.

Sinds november 2005 kunnen artsen zich als 'reizigersgeneeskundige (huis)arts' bij het bureau LCR laten registreren mits zij aan de gestelde voorwaarden voldoen. Na registratie ontvangen zij het certificaat 'reizigersgeneeskundige' of 'reizigersgeneeskundig huisarts'. De registratie is vijf jaar geldig en kan worden verlengd indien aan de nascholingseis is voldaan. (Zie ook paragraaf 5- Registratie).

2 Doelgroep

De doelgroep omvat alle reizigersgeneeskundigen en reizigersgeneeskundig huisartsen. In de praktijk wordt de reizigersadviesing in Nederland uitgeoefend door huisartsen en artsen die werkzaam zijn bij een GGD, Arbo-dienst, Travel Clinic of andere reizigersadvies- en vaccinatiebureaus.

3 Uitgangspunten

De activiteiten van de reizigersgeneeskundig (huis)arts bestaan uit:

- Het geven van voorlichting over gezondheidsaspecten en mogelijke risico's bij een verblijf in het buitenland en na terugkeer.
- Het toe (laten) dienen van vaccins.
- Het voorschrijven van overige geneesmiddelen ter preventie of noodbehandeling van de aandoeningen die vallen binnen het aandachtsveld van de reizigersgeneeskundige.
- Het uitvoeren van beoordelingen voor en na het verblijf in het buitenland.
- Het (mede) beoordelen van gezondheidsproblemen tijdens of na het verblijf in het buitenland.
- Het uitvoeren en superviseren van reizigersadvies spreekuren.

Degenen aan wie zorg verleend wordt door de reizigersgeneeskundige (huis)arts zijn:

- Reizigers die voor korte of lange tijd in het buitenland verblijven.
- In enkele gevallen zal de zorg voor mensen die voor korte tijd of permanent in Nederland willen verblijven ook een beroep doen op de reizigersgeneeskundige, bijvoorbeeld inpats.

De aandoeningen waarop de preventieve activiteit van de reizigersgeneeskundige (huis)arts zich richt zijn:

- Ziekten die niet of sporadisch in Nederland voorkomen en waaraan de reiziger tijdens het verblijf in het buitenland blootgesteld wordt.
- Aandoeningen die samenhangen met het reizen op zich, met de aard van het verblijf en de activiteiten in het buitenland.
- Bestaande aandoeningen van een reiziger die kunnen verergeren door het reizen of door bijkomende aandoeningen waarop een verhoogd risico bestaat bij verblijf in het buitenland.

De volledig opgeleide reizigersgeneeskundige (huis)arts heeft kennis van de preventieve zorg van vóór, tijdens en na het verblijf in het buitenland. In sommige gevallen is ook kennis van de curatieve zorg tijdens het verblijf in het buitenland van belang. Een basale kennis van de pathologie en behandelingsmogelijkheden van aandoeningen die de reiziger kunnen treffen, is ook voor de niet curatief werkende arts van belang.

4 Opleidingstraject

De kwaliteitsnormen voor de opleidingen en de doelstellingen van het opleidingstraject zijn vastgesteld door de Brede Werkgroep Reizigersadvies. Er is gekozen voor een voortdurend opleidingstraject bestaande uit een basisopleiding en jaarlijkse nascholing van acht uur (of 40 uur in een 5 jaar durende registratieperiode).

Huisartsen kunnen zich, afhankelijk of men de basisopleiding voor reizigersgeneeskundig huisarts of reizigersgeneeskundige gevolgd heeft, als zodanig laten registreren (zie paragraaf 5 -*Registratie*). Niet-huisartsen dienen de basisopleiding voor reizigersgeneeskundigen te volgen om voor registratie in aanmerking te komen.

De door het LCR gecertificeerde basisopleidingen en de door het LCR gecertificeerde nascholingen voldoen aan de gestelde normen van het opleidingstraject. Zie www.lcr.nl voor de door het LCR gecertificeerde opleidingen en nascholingen.

Artsen die een afwijkend opleidingstraject hebben gevolgd en andere niet door het LCR gecertificeerde opleidingen of bijscholingen gedaan hebben, kunnen deze mogelijk toch mee laten tellen als (deel van) de basisopleiding en op die manier aan de gestelde normen voldoen. Niet alle opleidingen in Nederland vragen certificatie aan en ook de buitenlandse opleidingen worden niet door het LCR getoetst. Een afwijkend opleidingstraject kan voor individuele toetsing aan het KwaliteitsConsilium voorgelegd worden. De beoordeling kan dan langer duren. (Zie ook paragraaf 5- *Registratie*).

In de doelstellingen is aangegeven in welke onderwerpen de arts opgeleid moet zijn om ter zake kundig te zijn als reizigersgeneeskundig (huis)arts.

4.1 Doelstellingen van het opleidingstraject

Het basis opleidingstraject voor de reizigersgeneeskundige (huis)arts dient (huis)artsen op te leiden om

- de bestaande richtlijnen te kunnen gebruiken en uit te voeren om de individuele reiziger adequaat te beschermen;
- in individuele gevallen voor- en nadelen van chemoprophylaxe, vaccins en andere medicatie tegen elkaar af te kunnen wegen en tot een individueel advies te komen;

-
- een inschatting te maken van een risico dat een individuele reiziger neemt door een specifieke reis te maken en om de reiziger daarover van advies te voorzien.

Voor (huis)artsen die leiding geven aan een instelling en/of meerdere reizigeradviseurs superviseren dient de basisopleiding ook om

- de protocollen en richtlijnen te interpreteren ten behoeve van het gebruik binnen de eigen instelling;
- medisch en niet-medisch personeel binnen en buiten de eigen instelling te kunnen adviseren en superviseren.

Voor een na- en bijscholing dient de (huis)arts

- kennis te verwerven die voor specifieke reizigersgeneeskundigen zoals bedrijfsartsen, militair artsen, specialisten of huisartsen van belang is;
- kennis te verwerven die voor de advisering van specifieke groepen reizigers van belang is;
- kennis met betrekking tot de reizigersgeneeskunde actueel te houden.

5 Registratie

Sinds oktober 2005 kunnen artsen zich als 'reizigersgeneeskundig (huis)arts' bij het bureau LCR laten registreren mits zij aan de gestelde voorwaarden voor registratie voldoen.

Na registratie wordt het certificaat 'reizigersgeneeskundige' of 'reizigersgeneeskundig huisarts' uitgegeven. De registratie is vijf jaar geldig, waarna verlenging kan worden aangevraagd. Herregistratie kan pas plaatsvinden indien aan de nascholingseis voldaan is.

Uitzonderingen en individuele afwijkende opleidingstrajecten worden tweemaal per jaar aan het KwaliteitsConsilium voorgelegd. Aan de aanvraag van registratie zijn kosten verbonden om de afhandeling van de aanvraag en andere administratieve onkosten te dekken.

Zie www.lcr.nl voor het aanvraagformulier voor registratie voor reizigersgeneeskundige / reizigersgeneeskundig huisarts. Uitleg over de procedure voor het aanvragen van de registratie is ook op de website terug te vinden.

Omdat na invoering van de registratie bleek dat vele ervaren reizigersgeneeskundig (huis) artsen niet aan de basisopleidingsnormen voldeden, heeft het KwaliteitsConsilium besloten een overgangsregeling in te voeren. De regeling is aangeboden aan alle reizigersgeneeskundig (huis)artsen die al vóór 1 januari 2005 lid waren van het LCR en /of TravelAlert én ruime ervaring in de reizigersgeneeskunde hebben. Zij zijn tot 1 januari 2008 in de gelegenheid gesteld zich alsnog te registeren, zodra binnen 2 jaar, gerekend vanaf 1 januari 2008, 16 uur recente (na)scholing is gevolgd. De overgangsregeling is via de UpDate bekend gemaakt.

Voor vragen kunt u contact opnemen met het bureau LCR, tel: 020-6201829 of per mail: secretariaat@lcr.nl.

5.1 Voorwaarden voor registratie als reizigersgeneeskundige

In aanmerking voor de registratie reizigersgeneeskundigen komen (huis)artsen die

1. voldaan hebben aan de opleidingsnorm;
2. voldaan hebben aan de ervaringsnorm: d.w.z. werkzaam zijn of zijn geweest in het veld van de reizigersadviesing, de tropen geneeskunde, de interne geneeskunde, de bedrijfsgeneeskunde of de algemene gezondheidszorg;

-
3. voldaan hebben aan de nascholingsnorm: 8 uur erkende of relevante nascholing per jaar gemiddeld over 5 jaar genomen;
  4. zich éénmaal per 5 jaar melden bij de toetsingscommissie en daar de bewijsstukken overleggen van de scholing / nascholing en een verklaring ten aanzien van de ervaring (de registratie vindt plaats bij het bureau LCR);
  5. de onkostenvergoeding voldaan hebben voor de registratie of herregistratie bij het LCR.

5.2 Voorwaarden voor registratie als reizigersgeneeskundig huisarts

In aanmerking voor de registratie reizigersgeneeskundig huisarts komen huisartsen die

1. voldaan hebben aan de opleidingsnorm;
2. voldaan hebben aan de ervaringsnorm: d.w.z. een registratie als huisarts in het BIG register hebben;
3. voldaan hebben aan de nascholingsnorm: 8 uur erkende of relevante nascholing per jaar gemiddeld over 5 jaar genomen;
4. zich één maal per 5 jaar melden bij de toetsingscommissie en daar de bewijsstukken overleggen van de scholing / nascholing en een verklaring ten aanzien van de ervaring (de registratie vindt plaats bij het bureau LCR);
5. De onkosten vergoeding voldaan hebben voor de registratie of herregistratie bij het LCR.

6 Toetsing en certificering van opleidingen en nascholingen

Opleidingsinstituten kunnen hun opleidingen en nascholingen bij het LCR laten toetsen en certificeren. Het KwaliteitsConsilium van de Brede Werkgroep Reizigersadviesing beoordeelt of de opleiding aan de kwaliteitsnormen (vorm en inhoud) voldoet. (Zie paragraaf 7 - *Kwaliteitsnormen opleidingen en nascholing*).

Een aanvraag voor een toetsing en certificatie van een opleiding of nascholing dient bij voorkeur minstens 2 maanden voor de aanvang van de betreffende opleiding of nascholing te gebeuren, om tijdig een beoordeling te geven. Alleen in uitzonderingsgevallen kan een opleiding achteraf beoordeeld worden. In de beoordeling zal worden aangegeven aan hoeveel uur scholing of nascholing in het kader van de reizigersadviesing wordt voldaan.

Een voorbeeld. Een nascholing voor huisartsen over infectieziekten die voor 5 uur geaccrediteerd is door de LHV en waarin één uur over een relevant onderwerp in de reizigersadviesing gaat, kan voor één uur goedgekeurd worden door het KwaliteitsConsilium van de Brede Werkgroep Reizigersadviesing. Dit telt dan voor een individuele reizigersadviesende huisarts voor één uur binnen de nascholingseis van acht uur.

Een aanvraag voor een toetsing en certificatie kan gebeuren door het invullen en opsturen van het betreffende aanvraagformulier naar het Bureau LCR.

Zie www.lcr.nl voor het "Aanvraagformulier beoordeling Basisopleiding en Nascholing Reizigersgeneeskundige of Reizigersgeneeskundig huisarts" en uitleg over de procedure.

7 Kwaliteitsnormen opleidingen en nascholing

De volgende kwaliteitsnormen zijn van toepassing op de opleiding/nascholing van artsen die de reizigersgeneeskunde uitvoeren voor zover deze betrekking heeft op hun werkzaamheden in de preventieve zorg (reizigersadviesing). Deze preventieve zorg kan plaatsvinden voor, tijdens en na een verblijf in het buitenland. De opleiding wat betreft curatieve zorg valt dus buiten het bestek van deze kwaliteitsnormen.

7.1 Normen met betrekking tot de basisopleiding

De beschreven twaalf kwaliteitsnormen worden weergegeven voor vorm en inhoud van de basisopleiding.

Normen met betrekking tot de vorm van de basisopleiding

1. De opleiding moet geaccrediteerd zijn door de beroepsvereniging (LHV / NVAB / SGRC).
2. De opleiding voor reizigersgeneeskundige moet uit minimaal 30 contacturen bestaan.
3. De opleiding voor reizigersgeneeskundig huisarts moet uit minimaal 12 contacturen bestaan.
4. De opleiders moeten erkende experts zijn op het terrein waarop zij lesgeven, blijkend uit één of meer van de volgende punten:
  - Publicaties in de vakliteratuur op het betreffende gebied.
  - Gedurende meerdere jaren werkzaam op het terrein waarin lesgegeven wordt. Hieronder wordt verstaan dat men daadwerkelijk de praktijk uitoefent in het onderwerp waarin lesgegeven wordt dan wel daadwerkelijk werkzaam is als reizigersgeneeskundige;
  - Registratie als reizigersgeneeskundige en ervaring in de uitvoering van de reizigersadviesing;
  - Lidmaatschap van inhoudelijke commissies die beleid bepalen op het terrein van de reizigersadviesing in Nederland.
5. De opleiding moet tot stand gekomen zijn in samenwerking met (erkende) reizigersgeneeskundigen.
6. De opleiding is goedgekeurd door de toetsingscommissie van de Brede Werkgroep Reizigersadviesing.
7. De opleiding wordt afgesloten met een toets die bij voorbaat vastligt en die ter inzage aan de KwaliteitsConsilium wordt gegeven.
8. In het geval van een buitenlandse opleiding die niet door een beroepsvereniging geaccrediteerd is, komt norm 1 te vervallen. De inhoud van de opleiding wordt dan individueel getoetst en vergeleken met in Nederland gangbare opleidingen.

Normen met betrekking tot de inhoud van de basisopleiding

9. Algemeen:
  - Kennis over structuur van de reizigerszorg in Nederland: internationale richtlijnen, kwaliteitsaspecten, wetgeving, bronnen van informatie.
  - Kennis over het gebruik van standaarden en protocollen.
  - Kennis over de koude keten, vaccinbeheer.
  - Kennis over epidemiologie van gezondheidsrisico's met betrekking tot verkeer, gezondheidszorg en seks.
  - Kennis over gedrag van reizigers.
  - Kennis over verschillen in risico van verschillende reizen.
  - Kennis over gezondheidszorg in het buitenland, diagnostiek van tropische aandoeningen.
10. Malaria:
  - Epidemiologie, kliniek, preventie, profylaxe en noodbehandeling.
11. Vaccine preventable diseases van reizigers:
  - (Reizigers-) epidemiologie van vaccine preventable diseases.
  - Preventie van hepatitis A, hepatitis B, buiktyfus, gele koorts, rabiës, TB, Japanse encefalitis, meningitis, TBE.
  - Indicaties voor vaccinatie (protocollen en landenlijst).
  - Werking van vaccins in het algemeen, immunologie.

-
- Rijksvaccinatie programma (RVP), andere vaccinatieprogramma's in Nederland, Global Programme for Vaccines and Extended Programme on Immunization (GPV/ EPI), andere vaccinatieprogramma's in het buitenland.

12. Non-vaccine preventable diseases:

- Diarree: epidemiologie, kliniek, risico's, preventie en behandeling ter plekke.
- Preventie van ziekten overgedragen via water en voeding.
- Preventie van ziekten overgedragen door insecten, teken of andere dieren.
- Preventie van seksueel overdraagbare aandoeningen en HIV.
- Preventie van verkeersongevallen en hoogteziekte
- Preventie van ziekten overgedragen door contact met water en aarde
- Technische aspecten van voorlichting (veel artsen zullen via andere opleidingen aan deze opleidingsnorm voldoen).
- Preventie van overige aandoeningen van belang voor reizigers, waaronder
  - arbovirussen (bijv. dengue, St Louis encephalitis, West Nile encephalitis etc.);
  - bacteriële aandoeningen (bijv. rickettsiosen, brucellose, lepra, anthrax, pest, leptospirose, legionella);
  - parasitaire aandoeningen (bijv. bilharzia, leishmaniasis, insecten, slangen, etc.).
- Hoogteziekte.
- Kennis over medische risico's van vliegvlagen.
- Bijzondere reizigers zoals bijv. langverblijvers, last-minute reizigers, zwangeren, kinderen, immuungestoorden en mensen met een chronische ziekte, ouderen, allochtonen en expatriates.

7.2 Normen met betrekking tot de nascholing

De beschreven zeven kwaliteitsnormen worden weergegeven voor vorm en inhoud van de nascholing

Normen met betrekking tot de vorm van de nascholing

1. De nascholing moet geaccrediteerd zijn door de beroepsvereniging (LHV / NVAB / SGRC)
2. De opleiders moeten erkende experts zijn op het terrein waarop zij lesgeven, blijkend uit een of meer van de volgende punten:
  - Publicaties in de vakliteratuur op het betreffende gebied.
  - Gedurende meerdere jaren werkzaam op het terrein waarin lesgegeven wordt.
  - Hieronder wordt verstaan dat men daadwerkelijk de praktijk uitoefent in het onderwerp waarin lesgegeven wordt dan wel daadwerkelijk werkzaam is als reizigersgeneeskundige.
  - Registratie als reizigersgeneeskundige en ervaring in de uitvoering van de reizigersadviesing.
  - Lidmaatschap van inhoudelijke commissies die beleid bepalen op het terrein van de reizigersadviesing in Nederland.
3. De nascholing moet tot stand komen in samenwerking met (erkende) reizigersgeneeskundigen.
4. De nascholing is goedgekeurd door het KwaliteitsConsilium van de Brede Werkgroep Reizigersadviesing.
5. In het geval van een buitenlandse opleiding die niet door een beroepsvereniging geaccrediteerd is komt de norm 1 te vervallen. De inhoud van de opleiding wordt dan individueel getoetst en vergeleken met in Nederland gangbare opleidingen.

Normen met betrekking tot de inhoud van de nascholing

Binnen een nascholing kunnen zowel basisonderwerpen (zie paragraaf 7.1- *Normen met betrekking tot de inhoud van de basisopleiding*), als aanvullende onderwerpen zitten. In ieder geval wordt aandacht besteed aan nieuwe ontwikkelingen.

6. Nieuwe ontwikkelingen.

In iedere nascholing moet minstens 1 lesuur aan nieuwe ontwikkelingen in één of meerdere onderdelen van de basisonderdelen besteed worden.

7. Aanvullende onderwerpen kunnen zijn:

Fysisch / chemische gezondheidsrisico's.

- Duiken en "zeevaart geneeskunde".
- Kou, hitte en hoogte.
- Milieu, straling, luchtverontreiniging.

Problemen van het reizen.

- Begeleiden van zieke reizigers, repatriëren.
- Reisproblemen: jetlag, reisziekte, zuurstof voor reizigers, etc.

Specifieke groepen.

- Expeditiegeneeskunde.
- Migranten.
- Asielzoekers.
- Zorg voor militairen; speciale vaccins: anthrax etc.; biologische oorlogsvoering
- Expatriates; gezondheidszorg in het buitenland uitgebreid; diagnostiek van tropische aandoeningen uitgebreid.
- Impats; zorg voor in Nederland verblijvende werknemers van buitenlandse bedrijven
- Frequent flyers
- Psychologische aspecten van langdurig verblijf in het buitenland.

Terugkerende reizigers.

- Terugkerende reiziger met koorts.
- Terugkerende reiziger met diarree.
- Terugkerende reiziger met huidproblemen/ tropische huidaandoeningen.
- Pre- en post-travel keuringen.

Diversen.

- Beheer van een reizigersadvies- en vaccinatiebureau.
- Emerging infections.
- Internet / automatisering
